

Sygn. akt I ACz 2228/13

POSTANOWIENIE

Dnia 12 grudnia 2013 roku

Sąd Apelacyjny w Krakowie, Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Jan Kremer (spr.)

Sędziowie: SSA Maria Kus - Trybek

SSA Hanna Nowicka de Poraj

po rozpoznaniu w dniu 12 grudnia 2013 roku w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa E. H. (1) i E. H. (2)

przeciwko L. K.

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli

na skutek zażalenia pozwanego na postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 11 października 2013 roku, sygn. akt I C 252/13

postanawia:

zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że zasądzić od powodów E. H. (1) i E. H. (2) na rzecz pozwanego L. K. solidarnie kwotę 7.217 zł (siedem tysięcy dwieście siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I ACz 2228/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 11 października 2013 r. Sąd Okręgowy w Krakowie oddalił wniosek pozwanego L. K. z dnia 8 lipca 2013 r. o przyznanie na jego rzecz kosztów procesu w postaci kosztów zastępstwa procesowego.

Jak wynika z pisemnego uzasadnienia tego orzeczenia Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 27 czerwca 2013 r. umorzył postępowanie w sprawie, wobec cofnięcia pozwu przez powodów w piśmie procesowym z dnia 21 czerwca 2013 r. Powodowie wskazali, że przyczyną cofnięcia pozwu była chęć zawarcia ugody w przedmiotowej sprawie. W rozważaniach prawnych Sąd I instancji wyjaśnił, że choć w przypadku cofnięcia pozwu zasadą jest, że to powód winien zwrócić pozwanemu poniesione przez niego koszty, to jednak w rozpoznawanej sprawie wniosek pozwanego o przyznanie tych kosztów podlegał oddaleniu na podstawie art. 102 k.p.c., gdyż w sprawie zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek uzasadniający nieobciążanie powodów kosztami postępowania. W niniejszej sprawie do cofnięcia pozwu doszło z uwagi na chęć zawarcia przez strony ugody, a zatem powodem cofnięcia pozwu było uzasadnione przekonanie powodów, że na mocy zawartej z pozwanym ugody dojdzie do zaspokojenia ich roszczeń. Miał również na uwadze sytuację majątkową powodów i fakt udzielenia im zwolnienia od kosztów sądowych w całości.

Zażalenie na powyższe postanowienie złożył pozwany, zaskarżając je w całości.

Zaskarżonemu postanowieniu zarzucił naruszenie przepisów postępowania:

1. art. 98 § 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie;
2. art. 102 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że w sprawie zachodzi uzasadnione w okolicznościach sprawy przekonanie powodów, że na mocy zawartej z pozwanym ugody dojdzie do zaspokojenia ich roszczeń, co spowodowało odstąpienie od obciążenia powodów kosztami postępowania, jako strony cofającej pozew, w sytuacji gdy takie okoliczności nie miały miejsca;
3. art. 203 § 3 k.p.c. poprzez kierowanie przez Sąd korespondencji do pozwanego celem ustosunkowania się do wniosku o przyznanie kosztów przez pozwanego, w sytuacji gdy takie postępowanie nie ma podstaw prawnych.

W konkluzji wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez przyznanie na swoją rzecz od powodów kosztów procesu w stawce minimalnej 7.217 zł

W uzasadnieniu wskazał, że powodowie w piśmie procesowym z dnia 21 czerwca 2013 r. zawierającym oświadczenie o cofnięciu pozwu nie wykazali żadnych powodów swojego działania. Pozwany zaprzeczył, by między stronami miało dojść do jakichkolwiek rozmów mających na celu zawarcie ugody w niniejszej sprawie. Podniósł, że ani nie składał powodom jakichkolwiek propozycji ani nie był zainteresowany zawarciem ugody z powodami. Tymczasem Sąd Okręgowy błędnie przyjął za prawdziwe jednostronne twierdzenia powodów w tym zakresie. Zdaniem pozwanego cofnięcie pozwu nastąpiło w odpowiedzi na ustosunkowanie się pozwanego do twierdzeń pozwu. Wytknął również Sądowi Okręgowemu pominięcie faktu, że działania powodów mają na celu wyłącznie próbę wpływu na pozwanego odnośnie ewentualnego wniosku o podział majątku między nim a jego byłą żoną, będącą córką powodów, o czym świadczy treść pisma z dnia 21 maja 2013 r.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie jest uzasadnione.

Zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c., który statuuje zasadę odpowiedzialności strony za wynik procesu, strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Przepis art. 98 § 3 k.p.c., stanowi, iż do niezbędnych kosztów procesu strony reprezentowanej przez adwokata zalicza się wynagrodzenie, jednak nie wyższe niż stawki opłat określone w odrębnych przepisach i wydatki jednego adwokata, koszty sądowe oraz koszty nakazanego przez sąd osobistego stawiennictwa strony. Za przegrywającego uznaje się powoda, którego żądanie nie zostało uwzględnione, albo pozwanego, którego obrona okazała się nieskuteczna.

Jeśli chodzi o sytuację procesową, gdy postępowanie zostanie zakończone rozstrzygnięciem formalnym wywołanym skutecznym cofnięciem pozwu przez wnoszącego pozew, co do zasady, to powód jest stroną przegrywającą w rozumieniu powołanego wyżej przepisu. Wyjątkiem od tej reguły jest przypadek, gdy pozwany w toku procesu spełnił dochodzone świadczenie, czym zaspokoił roszczenie powoda wymagalne w chwili wytoczenia powództwa i spowodował tym samym bezprzedmiotowość żądania skutkującą cofnięciem pozwu przez powoda. W tej sytuacji to pozwanego należy uważać za przegrywającego sprawę (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 1951 r., sygn. akt C 593/51, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 1966 r. sygn. akt I PZ 30/66 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 1984 r., sygn. akt IV CZ 196/84).

Z kolei art. 102 k.p.c., stanowi wyłom w zasadzie odpowiedzialności na wynik procesu i na zasadzie słuszności pozwala wyłącznie w szczególnie uzasadnionych wypadkach na zasądzenie od strony przegrywającej tylko części kosztów lub nieobciążenie jej w ogóle kosztami. Warto podkreślić, że choć zwolnienie od kosztów sądowych strony przegranej, mające uzasadnienie w jej ubóstwie, nie stanowi samo w sobie wypadku szczególnie uzasadnionego określonego w art. 102 k.p.c. i tym samym podstawy do odstąpienia od obciążania strony przegranej od obowiązku zwrotu kosztów procesu stronie przeciwnej, to w przypadku, gdy według subiektywnego przekonania strony przegranej u podstaw jej

złej sytuacji majątkowej i życiowej stały okoliczności wynikłe z działania strony przeciwnej, będące podstawą faktyczną powództwa, które ostatecznie zostało oddalone przez Sąd I instancji, należy jednak rozważyć czy ów kodeksowy „szczególny wypadek” rzeczywiście istnieje. Do kręgu "wypadków szczególnie uzasadnionych" zaliczyć należy okoliczności związane z samym przebiegiem procesu tj. wynikające z charakteru żądania poddanego rozstrzygnięciu, jego znaczenia dla strony, przedawnienie, prekluzja, jak i te leżące na zewnątrz tj. stan majątkowy i sytuacja życiowa strony przegrywającej. Powyższe okoliczności powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego (zob. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 1 grudnia 2011 r. sygn. akt I CZ 26/11).

Sąd Apelacyjny podziela argumenty przedstawione w zażaleniu, że powodowie nie wykazali by ich sytuacja procesowa i pozaprocesowa uzasadniała tezę o spełnieniu przesłanki „szczególnie uzasadnionego wypadku”, z art. 102 k.p.c.

Przeciwko zastosowaniu wobec powodów zasady słuszności wyrażonej art. 102 k.p.c. przemawia ich sytuacja procesowa, a mianowicie okoliczność, iż cofnęli oni powództwo pomimo niezaspokojenia ich roszczenia, jeszcze przed rozpoczęciem rozprawy na który sprawa została skierowana.

Istotne dla rozstrzygnięcia o zasadach ponoszenia w sprawie kosztów procesu jest przedstawienie tego, co było przedmiotem postępowania w sprawie, tego jakie było żądanie pozwu. W niniejszej sprawie powodowie domagali się nakazania pozwanemu złożenia oświadczenia woli o zwrotnym przeniesieniu na ich rzecz 1/2 udziału w prawie własności nieruchomości gruntowej oznaczonej dz. 102 położonej w G.. Uzasadniając to żądanie wskazali, że na podstawie umowy darowizny z dnia 2 czerwca 2004 r., zawartej w formie aktu notarialnego, powodowie darowali przedmiotową nieruchomość do wspólności ustawowej pozwanemu i jego żonie M. K. a ci ustanowili służebność mieszkania na rzecz powodów. Pozwany L. K. (obdarowany) okazuje powodom (darczyńcom) rażącą niewdzięczność, dlatego powództwo o odwołanie darowizny jest zdaniem powodów uzasadnione. Po doręczeniu pozwanemu pozwu i po złożeniu odpowiedzi na pozew, w którym wniósł on o oddalenie powództwa w całości, powodowie w piśmie z dnia 26 czerwca 2013 r. oświadczyli, że cofają pozew w sprawie bez zrzeczenia się roszczenia wobec poczynionych pomiędzy stronami ustaleń. Postanowieniem z dnia 27 czerwca 2013 r. Sąd Okręgowy umorzył postępowanie. W piśmie procesowym z dnia 3 października 2013 r. powodowie wyjaśnili, że cofnęli pozew ze względu na treść ustaleń poczynionych przez strony postępowania, zgodnie z którymi miały zawrzeć ugodę w przedmiotowej sprawie oraz dokonać podziału majątku dorobkowego pozwanego oraz jego byłej żony M. K.. Dalej podali, że w efekcie poczynionych przez strony ustaleń doszło do geodezyjnego podziału nieruchomości, lecz po cofnięciu pozwu i umorzeniu postępowania pozwany wycofał się z ustaleń. W takim stanie faktycznym złożony przez pozwanego w dniu 8 lipca 2013 r. wniosek o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego został oddalony zaskarżonym postanowieniem. Jak wskazano wyżej, Sąd odstąpił od obciążenia powodów kosztami procesu na zasadzie art. 102 k.p.c., uznając, że do cofnięcia pozwu doszło z uwagi na chęć zawarcia przez strony ugody w przedmiotowej sprawie, a zatem powodem cofnięcia pozwu było uzasadnione w okolicznościach sprawy przekonanie powodów, że na mocy zawartej z pozwanym ugody dojdzie do zaspokojenia ich roszczeń.

W ocenie Sądu Apelacyjnego takie stanowisko nie znajduje jednak potwierdzenia w materiale dowodowym sprawy. Ustalenie Sądu Okręgowego, że do cofnięcia pozwu doszło z uwagi na chęć zawarcia przez strony ugody w przedmiotowej sprawie i to przekonanie powodów co do zakończenia sprawy na drodze pozasądowej ugody było uzasadnione okolicznościami sprawy, opiera się jedynie na wyjaśnieniach powodów, złożonych w piśmie z dnia 3 października 2013 r. (k. 91). Nie przedstawiono innych dowodów na potwierdzenie tych okoliczności, że strony prowadziły rozmowy dotyczące zawarcia ugody, której treść miała zaspokoić dochodzone przez powodów niniejszym pozwem roszczenie dotyczące odwołania darowizny z powodu rażącej niewdzięczności obdarowanego. Nie ma również podstaw do twierdzenia, że pozwany przyznał wskazywane okoliczności o chęci stron do zawarcia ugody dotyczącej niniejszej sprawy. Pozwany konsekwentnie na każdym etapie postępowania zaprzecza takiemu twierdzeniu. Co prawda pozwany w odpowiedzi na pozew wskazał, że powódka składała mu jednostronną propozycję zawarcia ugody, która miałaby polegać na cofnięciu powództwa przy jednoczesnym podziale majątku wspólnego obdarowanych byłych małżonków tj. pozwanego i M. K. – córki powodów (k. 44), jednakże nawet to twierdzenie to nie może stanowić podstawy do uznania, że strony miały chęć zawarcia ugody w przedmiotowej sprawie, na podstawie której dojdzie do zaspokojenia dochodzonego przez powodów roszczenia. Takiej propozycji ugodowej niepodobna bowiem

uznać, za taką, której zgodne przyjęcie przez obie strony doprowadzi do zaspokojenia dochodzonego w mniejszej sprawie roszczenia. Przedmiotem takiej ugody miało być bowiem uregulowanie stosunków prawnych pomiędzy pozwanym a M. K. tj. osobą która nie jest uczestnikiem postępowania. Zniesienie współwłasności między pozwanym a jego żoną M. K. w części dotyczącej nieruchomości, która była przedmiotem darowizny ze strony powodów jest irrelevantne dla kwestii zaspokojenia dochodzonego niniejszym pozwem roszczenia dotyczącego zobowiązania pozwanego (obdarowanego) do zwrotnego przeniesienia jego udziału w przedmiotowej nieruchomości na rzecz powodów (darczyńców) z powodu rażącej niewdzięczności obdarowanego. Ze względu na inny przedmiot tych zagadnień, niewątpliwie zniesienie współwłasności pomiędzy pozwanym a M. K. w trakcie trwania niniejszego procesu nie miałoby wpływ na jego wynik w ten sposób, że dokonanie takiego zniesienia współwłasności oznaczałoby, że roszczenie powodów, zostałyby zaspokojone w trakcie procesu. Trudno też uznać, że wystąpienie przez powódkę z propozycją zawarcia ugody, która miała rozstrzygać kwestie zniesienia współwłasności przedmiotowej nieruchomości, skoro powódka nie była nawet jej współwłaścicielem, gdyż to wyłącznie pozwany i M. K. są współwłaścicielami każdy w 1/2 tej nieruchomości, która była przedmiotem darowizny i której zwrotnego przeniesienia domagają się powodowie.

W takim stanie należało stwierdzić, że powodowie nie wykazali okoliczności, że strony prowadziły rozmowy, z których wynikała obopólna chęć zawarcia ugody pozasądowej, która miała zaspokoić w toku procesu dochodzone pozwem roszczenie powodów, wobec czego zasady słuszności nie przemawiają za odstąpieniem od obciążenia powodów kosztami procesu poniesionymi w niniejszej sprawie przez pozwanego a jednocześnie nie zachodzą podstawy do odstąpienia od ogólnej zasady, że w przypadku cofnięcia pozwu zwrot kosztów postępowania przysługuje wyłącznie pozwanemu, który zgłosił wniosek o ich przyznanie.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. przy zastosowaniu art. 203 § 3 k.p.c. i art. 98 k.p.c. Na zasądzoną od powodów na rzecz pozwanego kwotę składają się: kwota 7.200 zł z tytułu kosztów zastępstwa procesowego ustalona według stawki minimalnej określonej w § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. nr 163, poz. 1349 ze zm.) i kwota 17 zł z tytułu poniesionej opłaty skarbowej od pełnomocnictwa procesowego.